

“Antolojiyê Sairunê Dina” Kitabı Üzerine Birkaç Not

Murat VAROL¹

Antolojiler, bir toplumun ortak hafızasını ifade etmektedir. Bir devir veya bir alan ile ilgili literatürün adeta bir özeti bu eserlerde karşımıza çıkmaktadır. Antolojiler bir dile ait orijinal eserlerin bir araya getirilmesi şeklinde olabildiği gibi, zaman zaman çeviri şeklinde de olabilmektedir. Dilin kendi eserlerine dair bir antoloji olduğu zaman, daha titiz ve zorlu bir araştırma yapılırken, çevirilerde ise dilin öz yapısını daha iyi yansıtabilecek eserler tercih edilmektedir. Eğer oluşturulan antoloji, şiir ile ilgiliyse iş daha da zorlaşmakta ve dilin yapısını koruma endişesi daha çok ön plana çıkmaktadır.

Şiir ve çeviri dünyanın en zor uğraşlarından biridir. Zira hem şiire sadık kalmak hem de bir başka dilde şiirin anlam bütünlüğünü yansıtmak maharet istemektedir. Bir diğer husus ise şiirin ana temasını oluşturan kadın, şiire kendi ruhundan üflediğinde anlam daha da zenginleşmektedir; çünkü kadın eli değen bir şiir, mananın ardını gösterebilmektedir.

Yazı diline çok sonradan dahil olan Zazaca’da, antoloji türü eserleri ne yazık ki fazla görmek mümkün değildir. Zazaca’da antoloji mahiyetindeki ilk eser, 1995 yılında yayımlanmıştır. Faruk İREMET tarafından hazırlanan ve “Antolojiyê Hozanwanê Swêdi” adını taşıyan bu eser, İremet Yayınları tarafından basılmıştır. İkinci eser de yine aynı yıl Koyo BERZ tarafından aynı yayınevinden “Namdarê Sêweregî” adıyla çıkmıştır. Berfin JÊLE’nin Belge Yayınları tarafından yayımlanan “Antolojiyê Sairunê Dina” isimli eseri ise bu alandaki en yetkin çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hem şiirin çeviri zenginliğini hem de kadının şiire yeni bir ruh vermesini,

1 Öğretim Görevlisi, Bingöl Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Zaza Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, mvarol@bingol.edu.tr

Berfin JÊLE'nin Antolojiyê Sairunê Dina isimli eserinde görmekteyiz. Berfin JÊLE, 1960 Dersim doğumlu; ilk, orta ve lise eğitimini Dersim'de tamamlamış. 12 Eylül Askeri Darbesi'nde tutuklandı ve yargılandı. 1991 yılında Türkiye'den ayrılıp Almanya'ya yerleşti. Birçok gazete ve dergide şiir, makale ve denemeleri yayımlandı. İlk dönemlerde daha çok Türkçe yazılar kaleme alan JÊLE, 1991 yılından itibaren ağırlıklı olarak kendi anadilinde yazmaya başlamıştır. Antolojiyê Sairunê Dina isimli kitabı, ikinci eseridir. Bundan önce de "Çimê Eşqi To Dero" isimli eserde, şiirlerini bir araya getirerek yayımladı.

Berfin JÊLE, uzun yıllar Avrupa'da yaşamış biri. Onun deyimiyle gittiği ülkede, dağ, taş her şey ona yabancıydı, ona ait olan ve benliğinde saklı tuttuğu anadili hariç. Ta o zamanlardan Zaza edebiyatı ile dünya edebiyatını bir araya getirmeyi aklına koymuş. Yine onun deyimiyle, dünya edebiyatından birçok şair ve yazarın şiirleri Zazaca'ya çevrildiğinde, bir nevi dünya artık Zazaca konuşacaktı.

JÊLE, bu eser için on yıl gibi uzun bir süre emek vermiş. Bazen bir şiiri çevirmek aylarımı aldı diyor, tek bir kelime için bile yaşlılara, dil bilenlere anlamını sormuş; çünkü ona göre bir dil yabancı dillerle ve kültürlerle ne kadar iyi tanışır ve yüzleşirse, dünya dilleri arasında da yeri o derece bilinir olacaktı.

Berfin JÊLE'nin Antolojiyê Sairunê Dina isimli eserinde, 21 ülkeden şairlerin şiirleri bulunuyor. Türkiye, Almanya, Avusturya, Azerbaycan, Fransa, İngiltere, İrlanda, İtalya, İran, İspanya bu ülkelerden birkaçı. Ayrıca eserde 70 şair ve bu şairlere ait 300'e yakın şiir bulunuyor. Ömer Hayyam, Furuğ Ferruhzad, Şirazi, Dante, Shakespeare, Hugo, Schiller, Goethe, Nietzsche, Durrell, Puşkin bunlardan sadece bazıları.

Türkiyeli şairlere ayrı bir paragraf açmakta yarar var. Antolojinin önemli bir bölümü Türkçe yazan şairlere ayrılmış. Bunların arasında hem tasavvuf hem de modern şiirleri görmek mümkün. Mevlana Celaleddin-i Rumi, Nesimi, Pir Sultan Abdal gibi daha çok tasavvufi ve dinî şiirler kaleme alan şairlerin yanı sıra; Ahmet ARİF, Cahit KÜLEBİ, Cemal SÜREYA, Cahit Sıktı TARANCI, Nazım HİKMET gibi modern şairler de modern dönemin görünen yüzleri olarak karşımıza çıkıyorlar.

Şair ve şiirler belirlenirken bunların, o ülkedeki önemli isimler olmalarına ayrıca özen gösterilmiş. Yani eser bir nevi her edebiyatın ön plana çıkan şairlerini ve yine bu şairlerin ön plana çıkan şiirlerini yansıtmış.

Toplam 368 sayfadan oluşan Antolojiyê Sairunê Dina eseri ile Berfin JÊLE, şiir ile Zazaca'yı bir arada görmek isteyenlere güzel bir imkan veriyor ve şiirin sofrasında Zazaca'ya da geniş bir yer açmış bulunuyor.